

Rapportage

Project Verbinden en versterken van netwerken in de hulpverlening voor Vrouwen zonder verblijfsvergunning

---

1. Probleemstelling en doelstelling project

Achtergrond project en probleemstelling

Oorlogen, globalisatie, schaarste en grote verschillen in welvaart brengen migratiestromen op gang. Nederland trekt als rijk westers land verschillende groepen aan. De verblijfsredenen van deze migranten worden niet altijd erkend door Nederland. Er gelden strenge toelatingsregels om legaal in Nederland te mogen verblijven. Hierdoor ontstaat er een groep migranten die hier illegaal of ongedocumenteerd verblijft. Het gaat bijvoorbeeld om afgewezen asielzoekers, arbeidsmigranten die geen toelating hebben tot de formele arbeidsmarkt of gezinsmigranten die geen status krijgen omdat zichzelf of hun partner niet aan de voorwaarden voldoen. Een deel van deze groep heeft ooit een vergunning gehad maar is die kwijtgeraakt: zo kunnen asielmigranten hun status verliezen als Nederland hun land weer veilig verklaart of kunnen gezinsmigranten hun status verliezen bij een verbroken relatie.

Hoewel ongedocumenteerden, net als ieder mens, behoefte hebben aan basisvoorzieningen zoals eten, kleren, een dak boven het hoofd, is het zonder verblijfsvergunning moeilijk overleven in Nederland. Sinds de koppelingswet in 1998 wordt het recht op voorzieningen gekoppeld aan het verblijfsrecht en mag een illegaal verblijvende vreemdeling niet meer werken, kan hij of zij geen bijstand meer krijgen, en is huur van een woning in veel grote steden ook erg moeilijk geworden. Ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen zijn een extra kwetsbare groep binnen de groep ongedocumenteerden. Hun leefsituatie, achtergrond en behoefte aan hulp is afhankelijk van de migratiereden, de overlevingsstrategie en de mogelijkheden die hun netwerk biedt. Sommigen zijn naar Nederland gekomen als asielzoeker of arbeidsmigrant, anderen waren slachtoffer van mensenhandel of hebben als gevolg van huiselijk geweld hun partner verlaten, waardoor zij ook het recht op verblijf verloren. Deze groep vrouwen heeft vaak de zorg voor kinderen, kampt niet zelden met specifieke gezondheidskwesties en loopt meer risico op uitbuiting en (seksueel) geweld. De positie waarin ongedocumenteerde vrouwen zich bevinden, maakt goede hulpverlening aan hen erg belangrijk.

De bestaande hulpverlening bereikt op dit moment naar schatting ongeveer 2.000 ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen. Uit contacten in de hulpverlening is het Stichting LOS echter duidelijk geworden dat de hulp aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen erg versnipperd is. Hulpverlening wordt geboden door veel verschillende soorten organisaties. Afgezien van de reguliere hulpverlening, wordt hulp veelal geboden door landgenotenorganisaties, multiculturele vrouwengroepen en migrantenzelforganisaties. Deze verschillende organisaties zijn vaak niet op de hoogte van elkaars bestaan, mogelijkheden en kwaliteiten. Daarnaast wordt hulpverlening vaak georganiseerd naar migratiedoel, waardoor kennis over de rechten en juridische mogelijkheden van ongedocumenteerde vrouwen bij elk van de organisaties beperkt is tot het eigen specialisme. Door bovengenoemde redenen ontstaan lacunes in de hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen. Geconcludeerd kan worden dat de problematiek van ongedocumenteerde vrouwen en daarmee de hulpverlening aan hen, breed en complex van aard is en vraagt om een integrale aanpak.

Doelstelling en doelgroep

Stichting LOS wil met het project de kwaliteit van hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen verbeteren. Dit beogen we door hulpverleners van ongedocumenteerde vrouwen ondersteuning te bieden. We streven ernaar dat de hulpverlener op de hoogte is van de verschillende mogelijkheden voor hulpverlening, kan doorverwijzen naar andere organisaties met behulp van een sociale kaart en up-to-date kennis heeft over de rechten en juridische mogelijkheden van ongedocumenteerde vrouwen.

Verder gespecificeerd is de doelstelling van dit project tweeledig:

- (1) Het beschikbaar maken van informatie over de mogelijkheden van hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen, zowel wat betreft de instellingen die hulp aanbieden als wat betreft de rechten en de legaliseringsmogelijkheden van deze groep.
- (2) Het verbinden en versterken van de netwerken van de hulpverleningsinstellingen voor ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen, zodat de kwaliteit van de hulpverlening aan de hele doelgroep wordt verbeterd.

Het project richt zich primair op de hulpverleningsorganisaties die hulp bieden aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen. De secundaire doelgroep van het project wordt gevormd door vrouwen en kinderen zonder verblijfsvergunning. Volgens het Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM, 2008) bevinden zich in Nederland tussen 25.000 – 61.666 vrouwen en 15.000 - 37.000 kinderen zonder verblijfsvergunning.

2. Werkwijze en activiteiten

Om de bovengenoemde doelstelling te realiseren, is het project opgedeeld in verschillende fasen:

Fase	Projectactiviteit	Duur
0	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inventarisatie hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen; schrijven sociale kaart. ▪ Inventarisatie rechten en legaliseringsmogelijkheden van ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen, vullen website <i>iLegalevrouw.nl</i>. 	15 maanden
1	Organisatie netwerkdag.	3 maanden
2	Ontwikkelen voorstellen voor opheffen lacunes in de hulpverlening.	3 maanden

De voorfase van dit project (fase 0) wordt in het kort beschreven om de achtergrond van het project helder te hebben. Met de steun van Stichting Kinderpostzegels is de landelijke netwerkdag mogelijk gemaakt, evenals het onderzoek in het veld naar de lacunes en mogelijke oplossingen daarvan .

Fase 0:

Inventarisatie van de hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen

Inventarisatie bekende hulporganisaties

Voor de realisatie van de sociale kaart is allereerst het bestaande netwerk van Stichting LOS benaderd. Met 25 hulpverleningsorganisaties is contact opgenomen en de gegevens van deze organisaties zijn de sociale kaart geplaatst. In de sociale kaart staan naast de NAW gegevens, de contactpersoon, doelstelling en capaciteit van de organisatie aangegeven. Bovendien zijn de betreffende contactpersonen gevraagd naar relevante contacten binnen hun netwerk die ook opgenomen zouden moeten worden op de sociale kaart.

Door alle benaderde bekende organisaties werd veelvuldig aangegeven dat zij extra hulp en kennis kunnen gebruiken bij de hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen. Meerdere contactpersonen bestempelden verschillende zaken als 'hoofdpijndossiers'. Het gros van de hulpvragen betrof legalisering en opvang van ongedocumenteerde vrouwen. Daarbij bleek veel onduidelijkheid te bestaan over de mogelijkheden om een uitkering aan te vragen in de verschillende verblijfssituaties. Tenslotte was medische zorg en in het bijzonder tandartszorg een aandachtspunt.

Inventarisatie onbekende hulporganisaties

Naast het inventariseren van de bekende organisaties is gezocht naar voor Stichting LOS onbekende hulporganisaties, waaronder vrouwelijke migranten(zelf)organisaties, landgenotenorganisaties en multiculturele vrouwengroepen. Het streefcijfer voor de onbekende (informele) hulporganisaties lag op 75 organisaties. Dit streefcijfer is ruimschoots gehaald. Rond de 80 onbekende hulporganisaties of sleutelfiguren zijn benaderd, geïnterviewd en opgenomen op de sociale kaart.

Net als bij de contacten met bekende organisaties, hebben de contacten met onbekende organisaties geleid tot een toename van hulpvragen. Deze gingen veelal over legalisering, doorverwijzing naar andere organisaties en referenties voor goede vreemdelingenadvocaten. Daarnaast waren opvang, medische zorg, arbeidsrechten en uitbuiting een terugkerend thema. Per etnische en thematische groep wisselden de vragen bovendien naar gelang de problematiek die speelt.

Uit alle contacten die in het kader van dit project gelegd zijn blijkt dat hulpverleners het project van groot belang vinden en graag willen samenwerken. Hulpverleners geven aan dat ze vaak een gebrek hebben aan capaciteit en kennis om goede hulpverlening te bieden aan de ongedocumenteerde vrouwen. Daarnaast mist informatie over een juiste doorverwijzing naar andere hulporganisaties. Het aanbod om opgenomen te worden op de sociale kaart werd doorgaans met enthousiasme aangenomen. Verbeterde relaties met bekende hulporganisaties zou voor deze groep betekenen dat ze gemakkelijker hulp kunnen en durven vragen met betrekking tot de hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen.

Nieuwsbrief

Tijdens de opbouw van het netwerk ontstond de vraag hoe het contact met de achterban goed onderhouden kon worden en hoe zij het best bediend kon worden, zodat er ook een profijt voor de gecontacteerde organisaties ontstond. Stichting LOS heeft als antwoord daarop vanaf begin 2011 een tweetalige digitale Nieuwsbrief gemaakt die gratis tweewekelijks naar het netwerk wordt gestuurd.

Fase 0:

Inventarisatie van de rechten en legaliseringsmogelijkheden van ongedocumenteerde vrouwen en invullen van de website *iLegalevrouw.nl*

De website *iLegalevrouw.nl* is gemaakt met assistentie van een communicatiespecialist, een vormgever en een websitebouwer. De klankbordgroep heeft de website getest op bruikbaarheid en gebruiksvriendelijkheid alvorens deze online te publiceren. De website www.iLegalevrouw.nl is gelanceerd tijdens de netwerkbijeenkomst op 23 september 2011. Op de website kunnen hulpverleners op toegankelijke wijze informatie vinden over de basisrechten en juridische mogelijkheden van vrouwen zonder verblijfsvergunning. Bovendien verbindt de website het opgebouwde netwerk middels de digitale sociale kaart.

Fase 1: Landelijke netwerkdag

Doel van deze projectactiviteit is het verbinden en versterken van het opgebouwde netwerk van hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen zodat ze elkaar beter weten te vinden en gebruik kunnen maken van elkaars mogelijkheden en expertise. Daarnaast werd ook het vergroten van de kennis over de rechten en juridische mogelijkheden van ongedocumenteerde vrouwen beoogd.

De klankbordgroep heeft meegewerkt aan de invulling van de netwerkdag. Nagedacht werd over de invulling van een informatiemarkt, thema's en workshopleiders en ideeën voor de lancering van de website. Daarna is begonnen met het benaderen van workshopleiders en een bekend persoon om de website te lanceren. Vervolgens werden de praktische kanten van de bijeenkomst uitgewerkt, zoals het zoeken van een locatie, het maken van het programma, het versturen van de uitnodigingen en het samenstellen van informatiepakketjes.

De netwerkdag heeft op 23 september 2011 plaatsgevonden in Utrecht. Alle organisaties die op de sociale kaart staan werden uitgenodigd voor de bijeenkomst. Daarnaast werden ze verzocht de uitnodiging door te sturen naar andere relevante contacten in hun netwerk. Met ongeveer 75 deelnemers van organisaties uit Maastricht tot Groningen en van Amsterdam tot Zeeland, was de opkomst erg goed. Ook waren er geïnteresseerde organisaties aanwezig die nog niet op de sociale kaart stonden, en via hun netwerk waren geattendeerd op de bijeenkomst. Het betrof met name reguliere vrouwenopvangen die via de koepelorganisatie Federatie Opvang de uitnodiging hadden gekregen.

In de ochtend en in de middag werden twee workshoprondes gehouden, met zes verschillende workshops over de thema's gezondheidszorg, vrouwenopvang, sociale zekerheid, verblijfsvergunning gezinsleven, arbeidsrechten & uitbuiting en rechten bij controle & detentie. Professionals met relevante ervaring uit het veld waren uitgenodigd om de workshops te verzorgen, zoals advocaten gespecialiseerd in familie- en vreemdelingenrecht. Dokters van de Wereld leidde de workshop gezondheidszorg en BlinN (nu Fairwork) gaf samen met IMWUH-NL (een zelforganisatie van domestic workers) de workshop arbeidsrechten & uitbuiting. Twee vertegenwoordigers van de reguliere en de alternatieve vrouwenopvang verzorgden samen de workshop vrouwenopvang. Hiermee werd een eerste goede stap gezet in de richting van verbeterde samenwerking tussen deze twee groepen. Rond het middaguur konden organisaties zich presenteren op de informatiemarkt. Deze markt was goed bezocht en veel verschillende organisaties stonden klaar met informatiemateriaal. Vervolgens werd de website www.iLegalevrouw.nl, officieel gelanceerd door Judith Sargentini, Europarlementariër voor GroenLinks. Ze vertelde blij te zijn op de bijeenkomst aanwezig te kunnen zijn, omdat ze het belangrijk vindt dat er, ondanks de huidige politieke tegenwind, organisaties zijn die zich blijven inzetten voor (de rechten van) migranten zonder verblijfsvergunning. Na de lunch vond de tweede workshopronde plaats, waarna de belangrijkste uitkomsten van de workshops gepresenteerd werden door de workshopleiders. De dag eindigde met een netwerkborrel.

De doelstelling van de netwerkdag is zonder meer behaald. Verschillende deelnemers lieten weten veel nieuwe kennis en methodieken voor hulpverlening te hebben opgedaan. Daarnaast hebben organisaties die elkaar nog niet kenden contact gelegd middels de workshops, de infomarkt en de netwerkborrel. De netwerkdag heeft zelfs al geresulteerd in concrete samenwerking tussen groepen die elkaar eerst niet wisten te vinden, zoals tussen BlinN (nu Fairwork) die werkt op het gebied van mensenhandel en uitbuiting, en de Indonesian Migrant Workers Union, die zich inzet voor de rechten van ongedocumenteerde huishoudelijke hulpen.

Tot slot is over de bijeenkomst een verslag geschreven die verstuurd is naar alle deelnemers. Het verslag is tevens op de website *iLegalevrouw.nl* geplaatst zodat deze toegankelijk is voor iedereen.

Fase 2: Ontwikkelen voorstellen voor opheffen lacunes in de hulpverlening

Op basis van de uitkomsten van de netwerkdag zijn voorstellen ontwikkeld voor vervolgvaciviteiten. Deze voorstellen zijn voorgelegd aan sleutelfiguren uit de hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen, om te verzekeren dat de voorstellen relevant zijn voor het veld. De voorstellen zijn vervolgens eventueel aangepast en uitgewerkt zodat op basis hiervan het netwerk van de hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen verder versterkt kan worden.

De laatste fase is gebruikt om het contact met de projectpartners verder te verdiepen, de problemen beter te beschrijven en te zoeken naar oplossingen voor de geconstateerde lacunes. Daarbij is uitgegaan van de ervaringen van de netwerkdag. De aldaar geconstateerde lacunes kunnen als volgt worden samengevat:

A Algemene knelpunten

- kennis wat betreft de actuele juridische positie en de mogelijkheden van legalisering
- capaciteit van de organisatie (geld, personeel, doelgroep-definitie, en protocollen)

B Knelpunten per onderwerp

- gebrek aan kennis over de toegankelijkheid van medische zorg
- onvoldoende contacten tussen de formele en de alternatieve vrouwenopvang
- gebrek aan kennis over de mogelijkheid om opvang gefinancierd te krijgen
- onvoldoende kennis van legaliseringsmogelijkheden
- aandacht voor arbeidsrechten bestaat nog nauwelijks
- angst voor opsporing belemmert vrouwen in het realiseren van hun rechten

Over deze lacunes is in de afgelopen maanden gesproken met vertegenwoordigers van de vrouwenopvang, Noodopvangen, Spaanstalige hulpverlening, Marokkaanse zelforganisatie, Domestic Workers, hulpverlening aan slachtoffers mensenhandel. Ook is er gesproken met vrouwen die zelf ongedocumenteerd zijn. Uit hun antwoorden komt het onderstaande beeld naar voren.

De website *iLegalevrouw.nl* en de tweewekelijkse nieuwsbrief vangen een deel van de eerdergenoemde lacunes op. Zo wordt via de website basiskennis over de rechtspositie van ongedocumenteerde vrouwen op een eenvoudige wijze toegankelijk gemaakt. De nieuwsbrief biedt actuele kennis over nieuwe ontwikkelingen wat betreft basisrechten, mogelijkheden van legalisering, en de risico's die ongedocumenteerde vrouwen lopen bij controles. De digitale kaart, die via de website toegankelijk is, biedt voor de aangesloten organisaties de mogelijkheid om elkaar eenvoudig te vinden en om hulp te vragen.

Er zijn nog wel lacunes overgebleven. Deze worden hieronder eerst beschreven, waarna nader ingegaan wordt op de oplossingsrichtingen.

Lacune: opvangplekken

Voor de doelgroep ongedocumenteerde vrouwen bestaat vooral een gebrek aan opvangplekken in de informele sfeer. Opvang is nodig om vooronderzoek te doen naar de achtergrond van de vrouw,

en om een dossier op orde te krijgen zodat eventueel formele opvang of zelfs sociale zekerheid en toegang tot de formele woningmarkt verkregen kan worden. Ook missen opvangmogelijkheden in geval een vrouw uitstroomt uit de vrouwenopvang of een status verliest. Daarnaast is toegang tot de formele vrouwenopvang voor ongedocumenteerde vrouwen die aan de criteria voldoen soms moeilijk. Dat heeft enerzijds te maken met financiën aan de kant van de vrouwenopvang, en anderzijds met een gebrek aan kennis en inschattingmogelijkheden over de kans rijkheid en het verloop van een procedure.

Lacune: kennis basisrechten en legaliseringsmogelijkheden

De website *iLegalevrouw.nl* biedt veel kennis over de rechten van ongedocumenteerde vrouwen en de mogelijkheden van legalisering. Toch is het moeilijk voor medewerkers om deze kennis te overzien en paraat te hebben, vooral in kleinere instellingen of instellingen die veel met vrijwilligers werken. Daardoor worden kansen gemist, bijvoorbeeld kansen voor opvang, sociale zekerheid of legalisering. Veel blijkt af te hangen van de inzet van de individuele case-begeleider.

Lacune: rechten van EU-burgers

De kennis over de rechten van EU-burgers blijkt versnipperd over verschillende instellingen die zich uit noodzaak en interesse hebben verdiept in dit onderwerp. Er is geen centraal loket en ook geen gespecialiseerde advocatuur die zich op dit terrein heeft gespecialiseerd. Daardoor is het afhankelijk van de individuele contacten of ongedocumenteerde EU-burgers hun recht op sociale zekerheid kunnen realiseren.

Lacune: overleven in de illegaliteit

Voor vrouwen zonder verblijfsvergunning is het mogelijk in de illegaliteit te overleven, maar soms blijkt ondersteuning noodzakelijk. Bijvoorbeeld in de vorm van mantelzorg, kindzorg, of het versterken van het netwerk. Dit is nog een onontgonnen terrein.

Lacune: samenwerking met controlerende instellingen

Rondom slachtoffers mensenhandel is inmiddels een netwerk ontstaan waarbij ook de SIOD, vreemdelingenpolitie, inspectie SZW, belastingdienst en dergelijke goed op de hoogte zijn van de regeling. Een dergelijke samenwerking ontbreekt vaak nog bij instellingen die werken met ongedocumenteerde vrouwen die geen slachtoffer mensenhandel zijn, maar waarbij wel de noodzaak van tijdelijke veiligheid aanwezig is.

Het oplossen van de hierboven genoemde lacunes zal in het huidige politieke klimaat niet makkelijk zijn. Voor opvang, legalisering, en veiligheid is geld en een stevig netwerk nodig. Juist in het huidige klimaat dreigt de hulp onzichtbaar te worden, hebben hulpverleners minder geld en tijd waardoor zowel de opvangcapaciteit, als de kennisopbouw en de netwerkversterking in het gedrang komen. De samenwerking met de overheid zal nóg moeilijker worden waardoor ongedocumenteerde vrouwen zich meer bedreigd zullen voelen.

Oplossingsrichting: Versterking en uitbreiding lokale netwerken voor ongedocumenteerden

In veel steden bestaat een lokaal netwerk voor hulp aan ongedocumenteerden, waarin vooral noodopvangen en 'witte' steunorganisaties participeren. In deze netwerken worden lokale oplossingen gedeeld en ontwikkeld, zoals oplossingen voor het realiseren van medische zorg of alternatieve opvangplekken, en kennis over juridische mogelijkheden. Afwezig in deze netwerken zijn de vrouwenopvangen, de (vrouwen-)migrantorganisaties en vaak ook de formele hulpverlening zoals Maatschappelijk Werk en Jeugdzorg. Uitbreiding van het netwerk met deze organisaties zou de effectiviteit van de hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen ten goede komen.

Oplossingsrichting: Landelijke themabijeenkomsten

Op 30 november 2011 vond een besloten landelijke expertmeeting over gezondheidszorg aan ongedocumenteerde plaats. Deelnemers aan deze expertmeeting waren de grote koepels van gezondheidszorg (KNMG, LHV, GGZ-Nederland), organisaties die zich inzetten voor toegankelijkheid van gezondheidszorg (Dokters van de Wereld, Johannes Wier stichting) en organisaties van ongedocumenteerde (Noodopvang, Domestic Workers). Tijdens deze bijeenkomst werden ervaringen gedeeld en gezamenlijke oplossingen ontworpen. Bovendien ontstonden informele contacten die in de toekomst kunnen helpen praktische knelpunten op te lossen.

Een dergelijke opzet verdient navolging op andere terreinen, mogelijk wat betreft de toegankelijkheid van opvangvoorzieningen, de mogelijkheden van financiering, ontwikkelingen wat betreft verblijfsvergunningen voor gezinsleven, of de hulpverlening aan EU-burgers. Afhankelijk van het thema kan zo'n bijeenkomst zich alleen op vrouwenorganisaties, of op een bredere doelgroep richten.

Oplossingsrichting: Samenwerking met overheidsinstellingen en controlerende instellingen

Eind 2011 is gebleken dat de IND en COA in de huidige politieke verhoudingen niet bereid zijn om samen te werken met de alternatieve vrouwenopvang en dat een gezamenlijke studiedag van deze organisaties met de formele en informele vrouwenopvang op dit moment nog niet haalbaar is. Er is meer tijd nodig om het vertrouwen te winnen en contact mogelijk te maken.

Voor wat betreft de contacten met de politie en inspectie SZW bestaan al aanknopingspunten in de regio Amsterdam en op het thema mensenhandel. Voor andere regio's en voor de doelgroep vrouwen die geen slachtoffer van mensenhandel zijn, is op dit terrein nog veel te winnen. Hierbij zou mogelijk ook een opvangproject voor vrouwen die werken aan terugkeer een plek kunnen hebben.

2.1 Klankbordgroep

Bij de samenstelling van de klankbordgroep is gestreefd naar een evenwichtige verdeling uit de relevante hulpverleningssectoren. Deelnemers aan de klankbordgroep zijn vertegenwoordigers van de Federatie Opvang, BLinN, Kariboe Bibi, Indonesian Migrant Workers Union-Netherlands, Marokkaanse Vrouwen Vereniging Nederland en Casa Migrante. Vanuit hun expertise en ervaring in het veld hebben ze tijdens het project meegedacht en geadviseerd over de invulling van de netwerkbijeenkomst en over de website *iLegalevrouw.nl*. Het advies is meegenomen bij de invulling van de website, de organisatie van de netwerkbijeenkomst en het meedenken over mogelijke oplossingen voor de lacunes in de hulpverlening aan vrouwen en kinderen zonder verblijfsvergunning. Bij deze laatste bijeenkomst hebben ook vrouwen uit de doelgroep geparticipeerd.

De belangrijkste eindconclusie van de klankbordgroep was dat het belangrijk is om de ontwikkelde contacten niet verloren te laten gaan, en de kennis op de website *iLegalevrouw.nl* regelmatig te actualiseren.

3. Resultaten

De resultaten en producten van het project verbinden en versterken van netwerken voor hulpverlening aan vrouwen en kinderen zonder verblijfsvergunning zijn;

fase 1: Netwerkdag

Op deze landelijke dag zijn 75 afgevaardigden van organisaties bijeengekomen. De kennis over de mogelijkheden en methodieken voor hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen binnen hulpverleningsorganisaties werd vergroot door diverse workshops en debatten die goed bezocht werden. Het netwerk in de hulpverlening zal door deze netwerkdag worden versterkt en uitgebreid. De deelnemers waren erg enthousiast over de concrete en nuttige invulling van de

dag. Een quote van een deelnemster; “Eindelijk eens een congres dat ergens over gaat en waarin hard gewerkt wordt in plaats van veel gepraat. Geweldig!”

Op deze dag werd tevens de website *iLegalevrouw* gelanceerd door Judith Sargentini. Zie voor een gedetailleerd verslag de bijlage Verslag netwerkbijeenkomst.

Stichting LOS is door dit project diverse samenwerkingsverbanden aangegaan met achterbanorganisaties, maar ook achterbanorganisaties onderling hebben elkaar (beter) leren kennen en zijn in sommige gevallen samenwerkingsrelaties aangegaan.

fase 2: Vooronderzoek mogelijkheden opvullen lacunes in de hulpverlening

Het resultaat van deze fase zijn de in kaart gebrachte lacunes en de praktische voorstellen voor het opvullen van lacunes in de hulpverlening aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen.

Er zijn in samenwerking met organisaties in het veld veel oplossingsrichtingen voor de geconstateerde lacunes omschreven. Stichting LOS zal deels de oplossingen integreren in haar werkzaamheden voor zover mogelijk en voor andere oplossingen allianties aangaan met partners om naar de oplossingen toe te kunnen werken.

4. Monitoring

Het project is uitgevoerd van 1 juli tot begin oktober 2011 door Anne Olde Loohuis. Zij heeft de netwerkdag georganiseerd. De laatste twee en een halve maand heeft Rian Ederveen het project overgenomen. Zij heeft het onderzoek in het veld rondom de lacunes in de hulpverlening op zich genomen.

Aan het begin van het project is een projectbeschrijving is gemaakt waarin per week de doelen beschreven staan voor wat betreft de verschillende fases: gecontacteerde organisaties van hulpverlenersorganisaties, onderzoek en invulling van de website, organisatie van de netwerkdag en het schrijven van voorstellen voor het opheffen van de lacunes in de hulpverlening. Tevens wordt wekelijks een verantwoording van de gewerkte uren doorgegeven aan de projectcoördinator. Tweewekelijks vindt projectoverleg plaats met de projectcoördinator waarbij de behaalde resultaten gerelateerd worden aan de planning. Voorafgaand aan het overleg wordt schriftelijk verantwoording afgelegd aan de projectcoördinator over de voortgang van het project, waarbij eventuele knelpunten benoemd worden. Op deze manier kan er tijdig ingegrepen worden als de projectdoelen niet gehaald dreigen te worden. De verschillende tussentijdse controlemomenten hebben gezorgd voor een soepele voortgang van het project.

5. Duurzaamheid van het project

Stichting LOS is 2012 gestart met Het Digitaal Loket. Dit project is een uitvloeisel van het huidige Vrouwenproject en het Migrantenproject dat Stichting LOS tegelijkertijd had lopen. Het Digitaal Loket bestaat uit een front office en een back office. De back office garandeert onder meer de continuering van de begeleiding van het opgebouwde netwerk. Zij beantwoordt de hulpvragen, houdt de beschikbare kennis up to date en onderhoudt en verbindt het netwerk o.a. door het aanbieden van de tweetalige nieuwsbrieven. De back office onderhoudt de database van de sociale kaart en de website *iLegalevrouw.nl* en *iLegaalkind.nl* (eerder gemaakt in samenwerking met Defence for Children). Expertmeetings en netwerkbijeenkomsten zijn onderdeel van het werk van Het Digitaal Loket, onder andere gericht op de deskundigheidsbevordering van de achterban en op het behouden en bouwen aan het netwerk.